

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

Затверджую

Ректор

Андрій КРАСНОЖОН

25 вересня 2025 р.

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЮ БУЛІНГУ
У ДЕРЖАВНОМУ ЗАКЛАДІ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К.Д.УШИНСЬКОГО»
(зі змінами)

Схвалено рішенням вченої ради
Університету Ушинського
(протокол №3 від «25» вересня 2025 р.) Уведено
в дію наказом №325 від «25» вересня 2025 р.

Одеса – 2025

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Положення про запобігання та протидію булінгу у Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (далі – Положення) розроблене відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про освіту», Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу», Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», Наказу МОН України №1646 від 28.12.2019 «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти», Статуту Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» та інших актів законодавства України.

1.2. Основною метою Положення є забезпечення запобігання та протидії булінгу всіх учасників освітнього процесу, підтримання в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (далі – Університет Ушинського) середовища, вільного від булінгу (цькування).

1.3. У своїй діяльності Університет Ушинського дотримується законодавства України у сфері протидії та запобігання булінгу та іншим формам неетичної поведінки, засуджує прояви булінгу в освітньому середовищі та зобов'язується сприяти протидії цьому явищу.

1.4. Дія Положення поширюється на усіх осіб, які перебувають з Університетом в трудових чи інших договірних відносинах (здобувачі вищої освіти; педагогічні, науково-педагогічні працівники; особи, які працюють за договором цивільно-правового характеру; наймані працівники та інші) та які можуть безпосередньо взаємодіяти з уразливими особами при виконанні своїх посадових обов'язків.

Основною метою є запобігання та протидія діям (діям або бездіяльності) учасників освітнього процесу, які виявляються у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються відносно особистості, внаслідок чого може бути заподіяна/заподіяна) шкода її психічному та/або фізичному здоров'ю.

Основними завданнями є:

ознайомлення здобувачів освіти, отримувачів освітніх послуг, педагогічних та науково-педагогічних працівників, співробітників університету з поняттям булінгу, його видами та проявами;

навчання учасників академічної спільноти конструктивним формам спілкування, поведінковим реакціям;

визначення причин та наслідків булінгу (цькування) у разі виявлення його випадків, застосування різних засобів і методів виховного впливу на учасників конфлікту;

підвищення рівня поінформованості, розуміння булінгу (цькування) як акту порушення прав людини, формування нетерпимого ставлення здобувачів освітніх послуг до будь-якого прояву насильницьких дій;

навчання конструктивного спілкування, прийняття відмінностей та усвідомлення рівності серед всіх учасників освітнього процесу, формування навичок мирного вирішення конфліктних ситуацій та керування емоційними реакціями.

2. ФОРМИ ТА ОЗНАКИ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)

2.1. Визначено такі форми булінгу:

психологічний булінг – насильство, пов'язане з дією на психіку, що завдає психологічного травмування шляхом словесних образ або погроз, переслідування, залякування, якими навмисно заподіюється емоційна невпевненість жертви;

фізичний булінг – умисні поштовхи, удари, стусани, побої, нанесення інших тілесних ушкоджень, різного виду знущання, образливі жести або дії, пошкодження особистих речей та інші дії з майном (крадіжка, грабіж, ховання особистих речей жертви), фізичні приниження та інше;

сексуальний булінг – підвид фізичного, означає дії сексуального характеру, важко розпізнається, жертва сексуального булінгу панічно боїться розповісти про це іншим особам, замикається у собі, категорично відмовляється надавати будь-яку інформацію, може вчиняти спробу суїциду;

вербальний булінг – образливе ім'я, з яким постійно звертаються до жертви, обзивання, поширення образливих чуток, словесне приниження, бойкот та ігнорування, залякування, використання агресивних жестів та інтонацій голосу для примушення жертви до здійснення певних дій, систематичні кепкування з будь-якого приводу;

кібербулінг – спосіб знущання з використанням електронних засобів комунікації, який включає: приниження та цькування за допомогою мобільних телефонів, гаджетів, Інтернету.

2.2. Типові ознаки булінгу (цькування):

систематичність (повторюваність) діяння;

наявність сторін – кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);

дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, страх, приниження, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого.

3. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ

3.1. Булінг (цькування), як одна з найбільш поширених проблем освітнього середовища, істотно збільшує ризик суїциду серед молоді; призводить до ескалації агресії і насильства в колективі, зниження успішності у навчанні, емоційних і невротичних проблем.

Профілактика булінгу (цькування) передбачає роботу за напрямками:

ознайомлення педагогічних та науково-педагогічних працівників та співробітників університету з особливостями поширення масових негативних явищ серед здобувачів освіти з загальноприйнятими у світі поняттями «булінг», «цькування», «третирування» з огляду на розуміння проблеми насильства в освітньому середовищі (висвітлення матеріалів на засіданнях кафедр, кураторських годинах);

просвітницька робота фахівців психологічної служби, Центру ментального здоров'я, Інституту психології та суспільних наук, студради, кураторів академгруп серед молоді щодо попередження насильства з використанням основних форм роботи, а саме: лекцій, міні-лекцій, круглих столів, тематичних виховних годин, бесід, диспутів, кінолекторіїв, годин відкритих думок, усних журналів, організації конкурсів, фестивалів, акцій, надання консультацій, створення клубів із правових знань, гуртків, де всі учасники освітнього процесу можуть отримати допомогу практичного психолога, соціального педагога чи іншого фахівця, переглядів та обговорень відеосюжетів з формування стійкого переконання в учасників освітнього процесу щодо неприпустимості булінгу (цькування) в міжособистісних стосунках з метою запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в закладі освіти;

проведення тренінгів в студентському середовищі, спрямованих на формування навичок толерантної та ненасильницької поведінки, спілкування та взаємодії, співробітництва та взаємоповаги, недискримінації всіх учасників освітнього процесу;

пропагування правосвідомості і правової поведінки всіх учасників освітнього процесу, формування навичок здорового способу життя серед студентської молоді, відповідальності за своє життя, розвиток активності, самостійності, творчості; запровадження високої педагогічної культури, толерантного ставлення до дітей та батьків; створення умов для самореалізації особистості;

формування у викладачів навичок ідентифікації насильства як у своїй поведінці, так і в поведінці інших учасників освітнього процесу з метою виокремлення існуючої проблеми;

створення в університеті умов недопущення булінгу (цькування) та відповідного середовища з негативними соціально-педагогічними наслідками за допомогою органів студентського самоврядування.

3.2. Основні функції щодо протидії булінгу (цькування):

діагностика – соціально-психологічне вивчення стану всіх учасників освітнього процесу, моніторинг соціальних процесів та психологічного розвитку окремих осіб, вивчення причин, що ускладнюють особистісний розвиток, навчання, професійну діяльність та взаємини в колективі;

корекція – здійснення психолого-педагогічних заходів з метою усунення відхилень у психічному та особистісному розвитку і поведінці, подолання різних форм девіантної поведінки;

реабілітація — надання соціальної та психолого-педагогічної допомоги особам, які перебувають у складній життєвій ситуації;

профілактика – своєчасне попередження відхилень у психічному та особистісному розвитку, стосунках, запобігання конфліктним ситуаціям в освітньому процесі, попередження наркоманії, алкоголізму, суїцидів, расової і соціальної нетерпимості, випадків насильства (зокрема сексуального), аморального способу життя тощо;

психологічна просвіта – підвищення психологічної культури всіх учасників освітнього процесу.

3.3. Використання потенціалу освітнього процесу дає змогу:

розширити коло можливостей попередження булінгу (цькування) та його протидії у межах вивчення навчальних дисциплін в освітньому процесі, що мають відношення до здоров'я, здорового способу життя, розвитку особистості, педагогічної та фізичної культури, планування та супроводу сім'ї тощо;

в планах роботи кураторів академічних груп передбачити профілактичну роботу з питань попередження та протидії булінгу (цькуванню) в академічному середовищі;

при підготовці курсових та кваліфікаційних бакалаврських/магістерських) робіт проводити соціально-психологічні дослідження серед учасників освітнього процесу закладу з метою вивчення проблем булінгу (цькування), насильства, жорстокого поведіння, а також розробляти рекомендації для попередження фактів психологічного розладу, агресивності та жорстокості серед молоді.

4. ПОРЯДОК РЕАГУВАННЯ НА ВИЯВЛЕНІ АБО ВСТАНОВЛЕНІ ФАКТИ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)

4.1. Якщо особа, яка є здобувачем вищої освіти, науково-педагогічним працівником або співробітником Університету Ушинського, вважає, що по відношенню до неї в університеті було здійснено булінг (цькування), то вона може подати заяву безпосередньо до ректора Університету Ушинського або звернутися з метою вирішення ситуації до «скриньки довіри» (Додаток 1). Заява (на ім'я ректора) подається у письмовій формі (в електронному або паперовому вигляді) і повинна містити опис порушення права особи, зазначення моменту (часу), коли відбулося порушення, факти і можливі докази, що підтверджують заяву. Учасники освітнього процесу можуть повідомити про випадок булінгу (цькування), стороною якого вони стали або підозрюють про його вчинення стосовно особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу або про який отримали достовірну інформацію, деканів факультетів, директорів інститутів Університету Ушинського.

. Якщо учасник освітнього процесу став свідком булінгу, то він має повідомити ректора університету (у паперовому, електронному вигляді чи під час особистого прийому) незалежно від того, чи покаржилась йому жертва булінгу (цькування) чи ні.

4.3. У разі подання заяви (повідомлення) про випадок булінгу (цькування) щодо неповнолітньої особи, ректор повинен невідкладно у строк,

що не перевищує однієї доби, повідомити територіальний орган (підрозділ) Національної поліції України, принаймні одного з батьків або інших законних представників неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування). Ректор у разі отримання заяви або повідомлення про можливий випадок булінгу (цькування):

- видає наказ про створення комісії з розгляду випадків булінгу (цькування) (далі Комісія);

- скликає засідання комісії не пізніше ніж упродовж трьох робочих днів з дня отримання заяви або повідомлення;

- з'ясовує причини, що призвели до випадку булінгу (цькування) та вживає заходів для усунення таких причин;

- забезпечує надання психологічної допомоги особі, яка зазнала цькування;

- інші заходи, визначені законодавством.

За наказом ректора для розгляду випадку булінгу (цькування) та для з'ясування усіх обставин події створюється комісія з розгляду випадків булінгу (цькування). Комісія складається з голови, заступника голови, секретаря та не менше ніж п'яти її членів. До складу комісії можуть входити: проректор за напрямом діяльності, декан факультету або директор інституту (на якому стався випадок), керівник структурного підрозділу (співробітник, якого задіяний у конфлікті), відповідальна особа за вжиття заходів щодо запобігання та протидії булінгу (цькування) – директор центру ментального здоров'я, практичний психолог, провідні викладачі інституту психології та суспільних наук, юрисконсульт, представник профспілки, представник студентського самоврядування, науково-педагогічні працівники та співробітники університету, батьки потерпілого і булера або їх законні представники (якщо дані учасники освітнього процесу є неповнолітніми).

4.6. Комісія у межах процедури здійснює перевірку в рамках Закону України «Про звернення громадян».

5. ПОРЯДОК РОБОТИ КОМІСІЇ З РОЗГЛЯДУ ВИПАДКІВ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)

Комісія у своїй діяльності забезпечує дотримання вимог Законів України «Про інформацію», «Про захист персональних даних».

5.2. Діяльність комісії здійснюється на принципах:

- законності;
- верховенства права;
- поваги та дотримання прав і свобод людини;
- неупередженого ставлення до сторін булінгу (цькування), сексуального домагання, дискримінації;
- відкритості та прозорості;
- конфіденційності та захисту персональних даних; – невідкладного реагування;
- комплексного підходу до розгляду випадку;

Член комісії має право:

- ознайомлюватися з матеріалами, що стосуються випадку булінгу (цькування), брати участь у його перевірці;
- подавати пропозиції, висловлювати власну думку з питань, що розглядаються; брати участь у прийнятті рішення шляхом голосування;
- висловлювати окрему думку усно або письмово;
- вносити пропозиції до порядку денного засідання комісії.

Член комісії зобов'язаний:

- особисто брати участь у роботі комісії;
- не розголошувати стороннім особам відомості, що стали йому відомі у зв'язку з участю у роботі комісії, і не використовувати їх у своїх інтересах або інтересах третіх осіб;
- виконувати в межах, передбачених законодавством та посадовими обов'язками, доручення голови комісії;
- брати участь у голосуванні.

Особи, залучені до участі в засіданні комісії, під час засідання комісії мають право:

- ознайомлюватися з матеріалами, поданими на розгляд комісії;
- ставити питання по суті розгляду;
- подавати пропозиції, висловлювати власну думку з питань, що розглядаються.

5.6. Формою роботи комісії є засідання.

Дату, час і місце проведення засідання комісії визначає її голова.

5.6.2 Засідання комісії є правоможним у разі участі в ньому не менш як двох третин її складу.

Секретар комісії не пізніше вісімнадцятої години дня, що передує дню засідання комісії, повідомляє членів комісії, а також заявника та інших зацікавлених осіб про порядок денний запланованого засідання, дату, час і місце його проведення, а також надає/надсилає членам комісії та зазначеним особам необхідні матеріали в електронному або паперовому вигляді.

5.7. Рішення з питань, що розглядаються на засіданні комісії, приймаються шляхом відкритого голосування більшістю голосів від затвердженого складу комісії.

5.7.1 У разі рівного розподілу голосів голос голови комісії є вирішальним.

Під час проведення засідання комісії секретар комісії веде протокол засідання комісії (Додаток 2).

Особи, залучені до участі в засіданні комісії, зобов'язані дотримуватись принципів діяльності комісії, зокрема не розголошувати стороннім особам відомості, що стали їм відомі у зв'язку з участю у роботі комісії, і не використовувати їх у своїх інтересах або інтересах третіх осіб.

Особи, залучені до участі в засіданні комісії, під час засідання комісії мають право:

- ознайомлюватися з матеріалами, поданими на розгляд комісії;

– нетерпимості до булінгу (цькування), сексуального домагання, дискримінації та визнання його суспільної небезпеки.

5.1. Метою діяльності комісії є:

- припинення випадку булінгу (цькування) в Університеті Ушинського;
- відновлення та нормалізація стосунків, створення сприятливих умов для подальшого здобуття освіти у групі, виконанні трудових обов'язків у групі/структурному підрозділі, де стався випадок;
- з'ясування причин, які призвели до випадку булінгу (цькування) та вжиття заходів для усунення таких причин;
- оцінка потреб сторін булінгу (цькування) в соціальних та психолого-педагогічних послугах та забезпечення таких послуг.

5.4. До завдань комісії належать:

- збір інформації щодо обставин випадку булінгу (цькування) для об'єктивного розгляду заяви;
- розгляд та аналіз зібраних матеріалів щодо обставин випадку булінгу (цькування) та прийняття рішення про наявність/відсутність обставин, що обґрунтовують інформацію, зазначену у заяві.

У разі прийняття рішення комісією про наявність обставин, що підтверджують інформацію, зазначену у заяві, до завдань комісії також належать:

- оцінка потреб сторін булінгу (цькування) в отриманні соціальних та психолого-педагогічних послуг та забезпечення таких послуг;
- визначення причин булінгу (цькування) та необхідних заходів для усунення таких причин;
- визначення заходів виховного впливу щодо сторін булінгу (цькування) у групі (структурному підрозділі), де стався випадок;
- моніторинг ефективності соціальних та психолого-педагогічних послуг, заходів з усунення причин булінгу (цькування), заходів виховного впливу та корегування (за потреби) відповідних послуг та заходів;
- надання рекомендацій для науково-педагогічних працівників та співробітників закладу освіти щодо доцільних методів здійснення освітнього процесу та інших заходів зі сторонами булінгу (цькування).

5.5. Права, обов'язки членів комісії.

Голова комісії організовує її роботу і відповідає за виконання покладених на комісію завдань, головує на її засіданнях та визначає перелік питань, що підлягають розгляду. Голова комісії визначає функціональні обов'язки кожного члена комісії. У разі відсутності голови комісії його обов'язки виконує заступник голови комісії. У разі відсутності голови комісії та заступника голови комісії обов'язки голови комісії виконує один із членів комісії, який обирається комісією за поданням її секретаря.

Секретар комісії забезпечує підготовку проведення засідань комісії та матеріалів, що підлягають розгляду на засіданнях комісії, ведення протоколу засідань комісії. У разі відсутності секретаря комісії його обов'язки виконує один із членів комісії, який обирається за поданням голови комісії або заступника голови комісії.

– ставити питання по суті розгляду; подавати пропозиції, висловлювати власну думку з питань, що розглядаються.

Голова комісії доводить до відома колективу рішення комісії згідно з протоколом засідання та здійснює контроль за їхнім виконанням.

5.8. Строк розгляду комісією заяви про випадок булінгу (цькування) в Університеті визначається відповідно до Закону України «Про звернення громадян».

5.9. Голова комісії доводить до відома учасників освітнього процесу рішення комісії згідно протоколу засідання та здійснює контроль за їхнім виконанням.

5.10. Якщо комісія визнала, що це був булінг, а не одноразовий конфлікт, то ректор університету зобов'язаний повідомити уповноважені підрозділи Національної поліції України та Службу у справах дітей (стосовно неповнолітніх).

5.11. Не залежно від рішення комісії, керівництво університету забезпечує виконання заходів для надання соціальних та психологічних послуг особам, які вчинили булінг (цькування), стали його свідками або постраждали від нього.

6. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОСІБ, ПРИЧЕТНИХ ДО БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)

6.1. Відповідальність причетних осіб щодо булінгу (цькування) здійснюється відповідно до законодавства України.

6.2. Особи, винні у випадках булінгу в університеті, несуть дисциплінарну, цивільно-правову, адміністративну, кримінальну відповідальність, передбачену законодавством України.

6.3. Відповідно до Кодексу України про адміністративні порушення, діяння учасників освітнього процесу, працівників закладу освіти, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронної комунікації, що вчиняються стосовно учасників освітнього процесу, співробітників закладу освіти, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психологічному або фізичному здоров'ю потерпілого є адміністративним порушенням.

6.4. Окрім цього, якщо потерпілій особі від булінгу (цькування) завдано матеріальної та/або різного ступеня тілесні ушкодження, винна особа може бути притягнена до цивільної та/або кримінальної відповідальності.

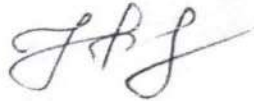
6.5. Неповідомлення керівником закладу освіти уповноваженим підрозділам Національної поліції України про випадки булінгу в закладі освіти тягне за собою юридичну відповідальність, передбачену законодавством України.

7. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

7.1. Це Положення набирає чинності з дати затвердження вченою радою університету та вводиться в дію наказом ректора.

7.2. Зміни та доповнення до цього Положення розглядаються та затверджуються вченою радою університету та вводиться в дію наказом ректора.

Юрисконсульт

Наталя ЗАКОРДОНСЬКА

Додаток 1 до Положення про
запобігання та протидію булінгу у
Державному закладі
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К.Д.Ушинського»

Ректорові Університету Ушинського

_____ (ПІБ заявника)

_____ (контактний телефон)

ЗАЯВА

Прошу Вас розглянути ситуацію, яка склалася між

_____ (статус, прізвище, ім'я та по батькові особи, яка зазнала знущань)

та

_____ (статус, прізвище, ім'я та по батькові кривдника)

на ознаки виявлення булінгу.

Опис ситуації та конкретних фактів у довільній формі.

_____ Дата

_____ підпис

_____ ПІБ

Додаток 2 до Положення про запобігання та протидію булінгу у Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

ПРОТОКОЛ № _____

засідання комісії з розгляду випадків булінгу (цькування) Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д.Ушинського
« ____ » _____ 20__ р. Час __ год. __ хв.

Підстава: _____ (від
кого і коли надійшла заява про повідомлення про випадок булінгу (цькування)
(стислий зміст заяви або повідомлення)

Присутні: Члени комісії (_____ осіб) згідно з наказом про склад комісії від
_____ № _____ :

Інші особи (_____ осіб):

СЛУХАЛИ:

1. Затвердження Порядку денного засідання

2. Розгляд питань Порядку денного засідання

3. Ухвалили рішення про потреби сторін булінгу (цькування) в соціальних та психолого-педагогічних послугах

(опис відповідних послуг та відповідальні за їх надання) заходи про усунення причин булінгу (цькування)

(опис заходів та відповідальні за їх виконання) заходи виховного впливу щодо сторін булінгу (цькування)

(опис заходів та відповідальні за їх виконання) рекомендації для науково-педагогічних працівників Університету Ушинського щодо доцільних методів здійснення освітнього процесу та інших заходів з неповнолітніми сторонами булінгу (цькування), їхніми батьками або іншими законними представниками

(опис рекомендацій і суб'єктів призначення цих рекомендацій) рекомендації для батьків або інших законних представників неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування)

(опис рекомендацій і суб'єктів призначення цих рекомендацій)

Голова комісії _____

Секретар _____